

371: Bitcoin ve Hükümü

Tarık Ebu Abdullah

25 Ađu, 2017

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Muhterem hocalarım Allah (subhanu teâlâ) sizlerden gani gani razı olsun dersleriniz çok faydalı ve Türkiye’de eşi olmayan Türk dilinde olan dersler Rabbim hepinize Firdevs Cenneti nasip etsin. Amin.

Sorum şu son zamanlardır bazı ahiler bitcoine para yatırıp para kazanma arzusundalar ben onlara caiz değildir araştırın önce dedimse dinlemeyip paralar yatırıp kazanıp bazen de kaybetmekteler şimdi genel borsa haram bilindiği gibi aslında yeni birşey değil ama işte bitcoinin detayını bilmediğim için sizlere danışayım dedim. Bitcoin caizmi değilmi? Bunu teferruatlı açıklayabilir misiniz? Buna ihtiyaç var. Birde bu konu öncelikli inşaAllah buna hepsinden önce cevap gelirse daha iyi olacak. Çünkü kardeşler balıklama dalmış durumdalar. Bu yüzden acilen müdahale lazım sizden cevap bekliyorum. Allah ilminizi arttırsın ve sizlerden razı olsun. Amin.

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullah. Hamd Allah’a mahsustur.

Allah (*subhanu teâlâ*) senden ve tüm Müslümanlardan razı olsun, rızasını kazandıracak itaatlere muvaffak kılsın.

Muhterem kardeşim “Bitcoin” insanlığın 2007 senesinden beri tanıştığı dijital, kripto (şifrelenmiş) bir para birimidir. İnternet âleminde tedavülde olup herhangi bir yerden veya merkezden üretilmiyor, yönetilmiyor ve kontrol edilmiyor. Bugün İnternet üzerinden iki kişi üçüncü bir şahsı araya sokmadan her türlü alışverişi bu sanal para birimiyle yapabiliyor. Bu “Bitcoin” programını kimin kodladığı hala bilinmiyor. Bir proje olarak başlatılan bu programın gayesi mevcut dolar, euro ve benzeri hakiki para birimlerini tedavülden kaldırıp yerine bitcoin gibi dijital para birimlerini getirmek olarak açıklanıyor. Bu programı yazmış olan veya olanlar bitcoin’lerin adedini 21 milyon olarak ve 2150 senesinde tamamen bulunmuş olmak üzere kodlamışlar. Ağustos 2017 tarihi itibarıyla 16.5 milyon bitcoin açığa çıkmıştır. Bitcoin’e karşı talep çok ciddi oranda arttığı için değeri de çok arttı. Bugünün tarihinde (24 Ağustos 2017) 1 bitcoin 4.180 dolara tekabül ediyor. Dolayısıyla bitcoin sadece kişiden kişiye para birimi olarak değil bilakis yatırım aracı da olmuştur. Bunun için bugün internet âleminde bitcoin’i diğer para birimleriyle (hem hakiki ve hem de dijital) değiştiren birçok e-borsalar açılmıştır.

Bitcoin’in şeriatla hükmüne gelince, malum bitcoin nazil bir mesele ve bunun için önce bu bitcoin’un ne olduğunu ve nasıl işlediğini şeri hüküm isdar

edebilecek miktarda bilmek lazımdır. Çünkü bir şeye hüküm vermek o şeyi tasavvur etmekten teferrü eder.

Bunun için çok kısa ve basit olarak bitcoin'in nasıl üretildiğine bakalım.

Bitcoin'ler "mining" yani "madencilik" diye isimlendirilen bir işlemle elde ediliyor. Elbette bu hakiki bir madencilik değil. Sanal âlemin tasarımcıları sanal dünyalarının gerçekçiliğini vehm ettirmek için gerçek dünyadan kavramlar getirerek varlıkta hakikati olmayan eşya ve fiilleri bu isimlerle isimlendirirler. Bu modern sihirbazlığın çeşitlerinden biridir.

Bu "madencilik" çok basit ifadeyle hakikati şudur: Bu "bitcoin" programını kodlamış olanlar "madencilerin" çok karmaşık bazı matematik problemlerini çözmelerini istiyorlar. Bu problemlere "hash" diyorlar. Programın algoritmasında kodlanmış şartlarda hash yapıldığında, yani problem çözüldüğünde (bir nevi mükafat) olarak bitcoin açığa çıkıyor. Elbette bu problemler insan zihninin çözebileceği türden değildir. Bilakis ancak sanal zekânın baş edebileceği türdendir.

Bitcoin'in ilk çıktığı dönemlerde bitcoin'in değeri çok düşük ve talep de olmadığı için madenciler de azdı. Programın algoritması bu şartlar altında "hash"leri kolay ve bitcoin'lerin açığa çıkmasını ve madenciler arasında dağılımını da kolaylaştırıyordu. İlk zamanlar kazı normal PC'ler ve laptop'larla yapılıyordu. Sonra grafik kartların işlemcileri bilgisayar işlemcilerinden çok daha hızlı olduklarından sırf grafik kartlardan oluşan "kazı aletleri" toplamaya başladılar ve son olarak sırf kazı için tasarlanan ve işlem gücü (Hz/s veya madencilik dilinde Hash/s) çok yüksek olan "miner-kazıcılar" üretmeye başladılar. Şu anda piyasada 14 TH/s (yani saniyede 14000000000000 hash) hız yapan kazıcılar satılıyor.

El mühim, bu işin çok ayrıntıları var ama bitcoin'un üretimini anlamak için bu kadarı zannediyorum kâfidir. Bitcoin programı 21 milyon bitcoin'i sisteme atmış ve madenciler programın talep ettiği problemleri çözerek bu bitcoin'leri açığa çıkarıyorlar. Açığa çıkan bitcoin'ler kişiler arasında para birimi olarak tedavüle giriyor. Kişiler arasındaki bitcoin akışını da onaylayan yine madenciler oluyor.

Bütün bunlardan sonra şeri hükme gelince...

Bitcoin'i elde etmenin iki yolu vardır:

Bir: Madencilik yapmak

Madenciliğin de üç yolu var:

Bir: Solo mining (madencilik). Bu kişinin kendisi, kendi aletleriyle, kendi imkanlarıyla madencilik yapmasıdır. Bu kendi zatında mubahtır. Çünkü alışveriş, ticaret gibi muamelattan olan eylemlerde asıl olan ibahettir. Başka bir cihetten masiyete düşmedikçe bu surette madencilik kendi zatında mubahtır.

İki: Pool (havuz) mining (madencilik). Bu birden fazla madencilerin beraber kazı yapmalarıdır. Solo mining'in külfeti gittikçe büyüyünce ve takriben imkânsız olunca bazıları bu havuz sitemini oluşturdular. Bu havuzu sunan bir sunucu vardır. Sunduğu hizmet karşılığı bir komisyon alır. Bu sistemde her madenci kazıya hangi güçle iştirak ediyorsa o oranda kazılan coin'lerden kazanır. Bu herhangi diğer bir iş ortaklığı gibidir. Eğer akitte gizli şartlar, aldatma veya faize dayalı işlemler yoksa ve eğer sunucu site komisyon bedelini açık beyan etmişse ve eğer kar payları sabit değil bilakis kazının sonucunda elde edilmiş coin'lerden sunulmuş iş gücüne orantılı ise o zaman bu tür bitcoin madenciliği mubahtır. Ama sabit bir süreçte sabit bir kazanç vaad ediyorsa o zaman gelir faiz türünden ve haram olur.

Üç: Cloud (bulut) mining (madencilik). Bu artık zamanımızda yapılan en yaygın madencilik şekli. Bu hizmeti sunan bazı şirketler kazıcılarını veya iş güçlerini ücret karşılığı kiralyorlar veya satıyorlar. Bu sözleşmenin sahih ve caiz olması için kira sözleşmelerinde geçerli olan şartlar aranır. Diğer şartların yanında sözleşmeye konu olacak olan menfaat (yani kazıcıların kiralandığı veya satın alındığı iş gücü) malum olması lazım ve karşılığında istenilen ücret malum olması lazımdır. Bu takdirde sözleşme sahih ve işlem de caiz olur. O kazıcıların veya o iş gücünün kazdığı bitcoin'ler kiralayan veya satın alanın hanesine yazılır. Ancak sunucu kira veya satış bedeli yanında bakım giderleri vs. hizmetlerin karşılığında ilave bir ücret alır. Bu şekilde cloud mining yapmakta bir beis yoktur.

Ama yatırılan belirli bir anaparaya karşın belirli bir zamanda belirli bir kazanç üzerinden sözleşme yapılırsa o zaman bu caiz olmaz. Bu faiz ve haram olur. Zira mudarebe sözleşmesi (işgücü-para, kâr-zarar ortaklığı) olur ve kazanç miktarı sabit olmaması gerekir. Bu şekilde yapılan cloud mining haramdır.

İki: Bitcoin'u satın almak

Bitcoin banka veya herhangi başka finans kurumu tabanlı değildir. Bilakis kişiler arasında doğrudan tedavül ediyor. Anladığım kadar bitcoin satın almak ve satmak için oluşmuş olan e-borsalar da faize dayalı bir sisteme dayanmıyor. Allah'ü Alem. Belirli malum olan komisyonlar karşılığında

çalışıyorlar. Eğer durum böyleyse bitcoin'in alım satımını yapmakta bir beis yoktur.

Velhasıl, bu mevzu benim çok bilgi sahibi olduğum bir konu değildir. Tez yaptığım araştırma neticesinde yukarıda ayrıntılarını yazdığım kanaate vardım. Muamelatta asıl olan ibahet ve cevazdır. Dolayısıyla bu bahiste haramlık hükmünü getirecek olan delillendirmesi gerekecektir. Ama şunu da altını çizerek demek isterim: Ben mevcut olan mining sitelerini tek tek araştırmadım. Yukarıda mevcut olan sitelerin arz edilmesi gereken şeri ölçüleri zikrettim. Binaenaleyh bu işe girmek isteyen Müslüman kendi araştırmasını yapması ve ona göre davranması gerekir.

Sonra, ben şahsen kimseye bu işe girmeyi tavsiye etmem. Çünkü çok fazla riskleri var.

Birincisi, bu dijital para projelerin gerçek gayesi nedir belli değil. Düşünün bütün dünya 24 saat aralıksız şifre çözmekte. Benim internette gördüğüm en hızlı kazıcı alet saniyede 1400000000000 (14Th) hash kırıyor. Bu sadece bir alet. Bu işi ciddi yapanların bu aletlerden tarlaları var. Yani bilmiyorum binlerce, on binlerce böyle aletleri var. Ve hepsi gece gündüz çalışıyor. Benim kendime sorduğum soru "bu şifreler nedir ve niye kırılıyor? Başka, farklı bir projenin altyapısı mı? Hiçbir devlet böyle bir hesap gücünü kendi başına oluşturamazdı!"

İkincisi, bu coinlerin hakikati yok. Yani bilgisayarındaki herhangi bir yazı veya resim dosyası gibi rakamsal bir koddan ibarettir. Silindiği zaman gider.

Üçüncüsü, bu coinlerin değerini belirleyen tamamen taleptir. Bunun için değerinde çok ciddi çalkantılar oluyor. Yani bugün değeri 4 bin dolarlarda olan bitcoin yarın 1.000 dolara düşebilir. Böyle bir durumda başvurabileceğin hiçbir kimse olmaz. Tabi bunun tersi de mümkündür.

Dördüncüsü, özellikle cloud mining sitelerin çoğu sahte olup gerçekten "madencilik" yapmıyorlar. Bu durumda bitcoinler çalınsa veya hackerler tarafından siteden veya e-cüzdanından çalınsa başvurabileceğin hiçbir kimse yoktur.

Beşincisi, bitcoin transferlerin geri dönüşümü yoktur. Yani kandırıldığın takdirde veya karşı şahıstan bir şey satın alıp eşya bozuk vs. çıktığında yapabileceğin hiçbir şey olmaz.

Altıncısı ve en önemlisi, şariat varlıkta hakikati olan şeylere itibar eder. Bunlara hükmeder. Ama hakikati belli olmayan, şeri zabıtların veya bazılarının

işlemeyeceği muhdes şeylerden sakındırır. Zira bunların zararını belirlemek veya tahmin etmek zor olur. Şeriatın en temel gayesi ise kulun maslahatını korumak ve ondan zararı def etmektir.

Dolayısıyla ben bitcoin madenciliğın veya alım satımının kendi zatında haramlığını iktiza edecek bir şey göremedim. Allah'ı Alem. Haram olacak bazı haller var. Bunları yukarıda izah ettim. Bununla beraber Müslümanlara bu bitcoin ve diğer coinlerden (diğer dijital paralardan) uzak durmalarını tavsiye ederim. Allah'ı Alem.